

Cíl programu: poskytnout utříděný přehled o vybraných tématech z patopsychologie a psychopatologie.

Osnova přednášek:

Poruchy somatického a psychického vývoje.

Psychopatologie dětského věku, dospívání a dospělosti

Pojem psychopatologie, patopsychologie, porucha psychického vývoje. Zvláštnosti psychopatologie dětského věku, dospívání a dospělosti.

Poruchy vnímání:

Agnózie zraková, sluchová. Kvantitativní změny ve vnímání: senzická hyperestézie, zvýšený práh vnímání. Iluze. Pareidolie. Halucinace. Pseudohalucinace.

Poruchy obrazotvornosti: pseudologia fantastica, patologická obrazotvornost.

Poruchy emocí: afekt, poruchy nálad.

Poruchy intelektu:

oligofrenie, demence.

Mentální retardace. Definice, diagnostika, epidemiologie, etiologie a patogeneze, klinické obrazy jednotlivých stupňů m.r., průběh a prognóza, diferenciální diagnóza.

Demence.

Poruchy vědomí:

kvantitativní. Kvalitativní: delirium, deliriózní stav, akutní halucinóza, mráкотné stavy (obnubilace), afektivně zúžené vědomí.

Poruchy pozornosti:

při odchylkách dynamiky ps. procesů (inertnost vs. dráždivost), roztržitost, snadná odklonitelnost pozornosti, paraprosexie, hyperprosexie, "p. snadno unavitelná", nestálá, alosexie (a. nasální). Zvláštnosti pozornosti u dětí a dospívajících s LMD, schizoidních, hypertymních.

Poruchy volního jednání:

"normální" vývoj volní složky osobnosti.

Jednání reflexní, instinktivní, afektivní, hrové aktivity.

Jednání zkratkové, zvýšená sugestibilita.

Útlum volního jednání, depresivní stupor, zesílená volní aktivita, impulzivní jednání.

Nutkové, obsedantní jevy: v myšlení, představách a vzpomínkách (chorobné mudrování),

emoční, afektivní, volní jednání (motorické obsese). Obsese a fobie. Agorafobie,

kakotechnofobie.

Katatonie.

Poruchy paměti: "regrese paměti", hypermnézie, selektivní hypermnézie, hypomnézie, amnézie, paramnézie (vzpomínkové iluze, asociální paramnézie, identifikační paramnézie).

Poruchy myšlení: denní snění. M. zpomalené, překotné, inkoherní, slovní salát, m. rozvláčné, m. nevhodné, m. ulpívavé, m. zabíhavé, myšlenkový záraz. Plané mudrování, neologismy.

Bludy: depresivní (mikromanické), megalomanické, paranoidní. B. indukovaný.

Vývoj v řeči v normě a patologii. Poruchy výslovnosti, artikulace a rytmu řeči. Poruchy gramatické stavby věty. Vývojová dysfázie.

Školsky významné nedostatky ve struktuře nadání.

Čtenářský výkon v normě a patologii.

Selhávání ve čtení jako patologický symptom. Interpretace čtenářských chyb ve vztahovém rámci klasické psychoanalýzy, individuální psychologie a rodinně-terapeutických směrů.

Dyslexie. Definice, diagnostika, epidemiologie, etiologie a patogeneze, 4 úrovně zkoumání dyslexie. Typy dyslexie. Průběh a prognóza, diferenciální diagnóza. Osobnost dyslektika.

Dyslektici v cytoarchitektonickém výzkumu.

Dysortografie, dysgrafie, dyskalkulie, dyspíxie, dysmúzie.

Laterální preference, funkční asymetrie, lateralizace, hemisfericita. Typ laterality a školní výkon.

Děti ohrožené prostředím. Následky psychické deprivace a subdeprivace. Syndrom týraného dítěte.

Neurotické syndromy. Vývoj odolnosti vůči zátěži v ontogeneze. Klinické obrazy. Neurastenie, psychastenie. Disociální (konverzní) poruchy. Somatoformní poruchy.

Vývojové problémy v kritických vývojových fázích.

Osobnost dítěte v normě a mimo ni.

Klasifikace disharmonických vývojů osobnosti.

DVO na podkladě psychického infantilismu, DVO disproporcionální, DVO na podkladě organického poškození, DVO na podkladě nepříznivých vývojových podmínek.

Poruchy aktivity a pozornosti.

LMD (lehká mozková dysfunkce)

HA (hyperaktivita, hyperaktivní dítě), impulzivita, syndrom LDE (lehká dětská encefalopatie), , MBD (Minimal Brain Damage), Hyperkinetická porucha F 90, Porucha aktivity a pozornosti F 90.0, Hyperkinetická porucha chování F 90.1, ADHD (Attention Deficit Hyperactivity Disorder), DAMP (deficits in attention, motor control and perception), CD (conduct disorder), ECD (early conduct disorder), AD (attention deficit), EAD (early attention deficit), ADD (Attention Deficit Disorder).

Emoční poruchy v dětství a dospívání:

Úzkostné poruchy. Školní fobie a separační úzkost.

Konverzní porucha. Obsedantně kompulzivní porucha.

Deprese u dětí.

Poruchy sociálního užití řeči. Elektivní mutismus.

Tikové poruchy.
Poruchy chování a emocí:
Poruchy příjmu potravy: mentální anorexie, mentální bulimie.

Pika. Neorganická enuréza. Neorganická enkopréza. Koktavost (zadržávání). Brebtavost.
Poruchy základních vegetativních funkcí.
Nechutenství. Přejídání. Ranní zvracení. Poruchy spánku. Noční děs, noční můra.
Problémy způsobené alkoholem, jinými návykovými látkami a hazardní hrou v dětství a dospívání.

Záchvatová onemocnění (typy, symptomatologie, vliv na školní výkon).

Psychózy v dětském věku.
Dětská schizofrenie.
Pervazivní vývojové poruchy.
Dětský autismus. Rettův syndrom. Aspergerův syndrom a schizoidní porucha v dětství.

Psychopatologie dospívání.

Zvláštnosti psychopatologie dospívání.
Psychogenní reakce typické pro dospívání. Patologické reakce v dospívání.
Specifické psychopatologické syndromy v dospívání
Mentální anorexie, (mentální bulimie - vyskytuje se též v jiných periodách ontogeneze).
Syndrom dysmorfofobie a dysmorfomanie.
Syndrom takzvané metafyzické intoxikace.
Syndrom patologických zálib.
Osobnost dospívajícího v normě a patologii.
Reakce na závažný stres a poruchy přizpůsobení v dětství a dospívání.
Akutní reakce na stres. Posttraumatická stresová porucha. Poruchy přizpůsobení.

Oftalmopsychologie dětství, dospívání a dospělosti.

Zrakový handicap. Charakteristika zrakového postižení z psychologického hlediska.
Vývoj osobnosti zrakově postiženého jedince.

*Znalosti předpokládané při rozpravě k získání kolokvia:
témata, která tvoří obsah přednášek, a obsah povinné literatury*

Literatura v předmětu Patopsychologie pro studující LF je rozdělena na literaturu povinnou a literaturu k dalšímu studiu.

Literatura povinná: její znalost se předpokládá při kolokviální rozpravě.

Literatura k dalšímu studiu: základní prameny v příslušné oblasti, posluchači je využijí zejména v další profesní praxi; cesty, jak je získat, sdělí vyučující; též literatura "doplňková", "rozšiřující" k prohloubení znalostí jednotlivých témat, většinou obtížně dostupná. Doporučuje se konzultace s vyučujícím.

Literatura povinná:

Vágnerová, M.: Psychopatologie pro pomáhající profese. Variabilita a patologie lidské psychiky. Portál: Praha, 1. vyd. 1999, 2. vyd. 2000, 3. vyd. 2002.

Kapitoly: Pojetí normy, Mechanismy variability lidské psychiky, Stručný přehled poruch jednotlivých psychických funkcí, Nemoc jako psychologický problém, Vybrané duševní a behaviorální poruchy (demence, Mentální retardace, schizofrenie, poruchy nálad, afektivní poruchy, neurotické poruchy, poruchy příjmu potravy, poruchy osobnosti, poruchy chování v dětském věku a dospívání, problémy spojené s nevhodným působením rodiny).

Matějček, Z.: K pojmu "lehkých mozkových dysfunkcí" (LMD). Čs. psychiatrie, 86, 1990, č. 1, str.7-16.

Literatura k dalšímu studiu:

Dan, J.: Poradenská psychologie pro pedagogy. Učební text. Pedagogická fakulta MU v Brně, Brno 2007 (v tisku)

Kasin S.: Psychologie. Computer Press: Brno 2007

Praško, J.: Poruchy osobnosti. Portál: Praha 2003

Hort, Vl., Hrdlička, M., Kocourková, J., Malá, E. a kol.: Dětská a adolescentní psychiatrie. Portál: Praha 2000

Praško, J. a kol.: Psychiatrie. Informatorium: Praha 2003

Vágnerová, M.: Oftalmopsychologie dětského věku. Univerzita Karlova, Vydavatelství Karolinum: Praha 1995

L. Běťák, R. Ferbarová, K. Plocek, L. Skácelová: Prevence sociálně patologických jevů ve škole. Centrum pro další vzdělávání učitelů. MU, Brno 1997

Časopisy odborné:

Psychológia a patopsychológia dieťaťa

Československá psychologie

Psychologie

Studia psychologica

Kontext

Konfrontace

Journal of Child Psychology and Psychiatry and Allied Disciplines

Voprosy psichologii

Věstník moskovského univerzitěta

Propsy

Psychologie heute

Děti a my

Požadavky ke kolokviu: témata přednesená na přednáškách, vybrané kapitoly z povinné literatury, znalost článku Z. Matějčka.

Brno 17.9.2007

---oOo---